

Design en dessin; origineel of namaak?

Een rechtszaak over ruitjes- en bloemetjesmotieven. Hema en Blokker procedeerden om vermeende imitatie door Blokker. Bedrijven weren zich steeds vaker tegen namaak met hun intellectuele eigendomsrechten, maar de rechtsbescherming is niet absoluut, stelt Menno Heerma van Voss*.

Ruzie over bloemetjesmokken en schrijfblokken met ruitjes. De kortgedingrechter oordeelde: het bloemendessin is geen inbreuk op auteursrecht. Blokkers keukenhanddoeken en schrijfblok zijn dat wel.

De vormgeving van ieder product kan worden beschermd. Er hoeft geen sprake te zijn van design met een hoofdletter D, zoals de LC4 chaise longue van Corbusier. Ook ontwerpen van mindere goden en de vormgeving van alledaagse artikelen komen in aanmerking.

Iedere vormgeving, of het nu gaat om design of dessin, kan auteurs- en/of modelrechtelijk zijn beschermd. Auteursrechtelijk als de vormgeving oorspronkelijk is en het persoonlijke stempel van de maker draagt. Modelrechtelijk als het nieuw is en een eigen karakter heeft.

De vormgeving of het dessin dient dus origineel te zijn. Zo is de vormgeving van de Tripp Trapp-kinderstoel auteursrechtelijk beschermd, mede omdat deze bij haar totstandkoming baanbrekend was. Vormgeving of elementen daarvan, die voortborduren op mode, trend of stijl óf die worden bepaald door techniek of functionaliteit, zijn niet beschermwaardig. Want daarmee zouden we mode, trend, stijl, techniek of functionaliteit monopoliseren. En die elementen

behoren juist tot het publiek domein. Zo ontstonden de Mexx look-a-like-schoenen afgelopen juni de dans, omdat de gekopieerde elementen van de Mexx-schoenen, volgens de rechter, behoorden tot een heersende trend die al jaren geleden was ingezet.

Originaliteit telt

Auteurs- of modelbescherming biedt niet altijd de mogelijkheid om op te treden tegen namaak. De bescherming van het auteursrecht en modellenrecht is niet alleen in duur (zie kader), maar ook in omvang beperkt.

Grofweg zijn de spelregels: hoe origineler, hoe ruimer de beschermingsomvang en hoe meer originele elementen zijn overgenomen, hoe

eerder sprake is van namaak. Uiteindelijk gaat het om de totaalindruk.

Hema's vormgeving en dessins werden als origineel aangemerkt. Niet zozeer de afzonderlijke elementen (kleurstelling, patroon et cetera), noch het bloemendessin in het algemeen, maar juist de combinatie daarvan werd origineel geacht.

Blokkers handdoeken en schrijfblokken verschilden slechts in geringe mate van Hema's exemplaren. De handdoeken hadden vier in plaats van vijf banen en een smallere rand. De totaalindruk was echter dat beide sterk overeenstemden. Blokkers bloemendessin vertoonde echter meer en grotere verschillen, waardoor de totaalindruk in vergelijking met Hema's bloemendessin anders was.

Blokkers handdoeken en schrijfblokken moesten dus uit de markt. Misschien tijdelijk, want Blokker gaat wellicht in hoger beroep.

Auteursrechten hebben Hema een dienst bewezen door bescherming te verlenen tegen namaak. Maar ook is weer duidelijk dat het auteursrecht grenzen kent wat betreft beschermwaardigheid en beschermingsomvang.

* Menno Heerma van Voss is partner bij SOLV advocaten te Amsterdam en gespecialiseerd in intellectueel eigendomsrecht en reclamerecht.

■ reacties: voss@solv.nl

Auteursrechten: geen depot of andere formaliteiten vereist. Recht ontstaat door te ontwerpen.

Bescherming: tegen reproductie en verhandeling.

Duur: tot 70 jaar na de dood van de ontwerper of opheffing van de rechtspersoon.

Waar: bijna overal ter wereld.

Modelrechten: depot en registratie vereist.

Bescherming: tegen reproductie en verhandeling.

Duur: 5 jaar, te verlengen tot en met 25 jaar vanaf depot.

Waar: EU-landen en verschillende andere landen.

Merkenrecht: depot en registratie vereist.

Bescherming: tegen reproductie en verhandeling.

Duur: oneindig, als registratie wordt verlengd.

Waar: bijna overal ter wereld.

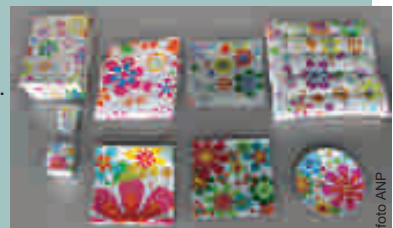

foto ANP

ADVERTENTIES

Wat heeft skûtsjesilen met marktaandeel te maken?

► pagina 10

